

2024 m. gegužė | NR. 58

Naujienlaiškis

AŠ MANAU

Lietuvos kelionei
Europos Sąjungoje
ir NATO – 20 metų!

Naujienlaiškio
partneriai:

 VILNIAUS UNIVERSITETAS
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

Lietuvos kelionei Europos Sąjungoje – 20 metų!

Prieš 20 metų prasidėjo ambicingiausia Lietuvos kelionė – narystė Europos Sąjungoje (ES). 2004 m. gegužės 1 d. Lietuva tapo visateise Europos Sąjungos nare. Šia ypatinga proga gegužės mėnesio naujienlaiškio numeris skirtas būtent šiai temai. Šiemet švenčiame ne tik Lietuvos narystės Europos Sąjungoje 20-metį, bet ir NATO. Narystė NATO ir ES iš esmės pakeitė šimtmečius Lietuvos likimą lėmusias istorines ir geopolitines sąlygas. Numeryje rasite apžvelgiamas aktualijas, skatinančias kritinį mąstymą užduotis, ekspertų ir valstybės lyderių pasisakymus, įdomios statistikos bei skelbimų mokytojams. Šio naujienlaiškio potėmės – karas Ukrainoje ir Europos Parlamento (EP) rinkimai. Gero skaitymo ir naudojimo pamokose!

Baltijos šalių narystė ES ir NATO pakeitė geopolitinį kraštovaizdį, sako prezidentai

[BNS/15min](#) Lietuvos, Latvijos ir Estijos narystė Europos Sąjungoje (ES) bei NATO iš esmės pakeitė geopolitinį kraštovaizdį ir nulėmė Baltijos šalių ateitį, sako Baltijos valstybių prezidentai.

„Per šiuos du dešimtmečius mūsų pasitikėjimas išaugo, džiaugiamės laisve, demokratija ir gerove. Pasiekėme spartų ekonomikos augimą, stabilumą ir saugumą, kartu tapdamos įspūdinga Europos integracijos ir transformacijos sėkmės istorija. Šiandien drąsiai prisiimame atsakomybę prisidėti prie Europos ateities kūrimo“, – rašoma trečiadienį paskelbtame Baltijos šalių prezidentų pareiškime.

Irmanto Gelūno / BNS nuotr.

Per du narystės ES dešimtmečius Lietuva tapo sėkmingų klubo nare, sako premjerė

[BNS/15min](#) „Per šiuos du sėkmės dešimtmečius pasikeitė neatpažįstamai, subrendo kaip laisva ir atsakinga valstybė, visavertė ir ori Vakarų demokratinio pasaulio, laimingų ir sėkmingų klubo narė“, – teigiama jos sveikinime. Anot Vyriausybės vadovės, nors šalis patiria krizių ir iššūkių, bet yra stipri bei pajėgi jas įveikti. „Europos Sąjungą vienijantys demokratijos, žmogaus teisių ir teisės viršenybės principai leidžia užtikrinti saugumą ir gerovę, skleistis mūsų žmonių talentams, kiekvienam laisvai rinktis savo ateitį ir kartu kurti inovatyvią ir klestinčią Europą“, – sveikinime teigė I. Širomonytė. Ji pabrėžė, kad šiandien Lietuvos balsas – svarus ir girdimas. „Turėdami stiprų vertybinį stuburą ir tikėdami laisve ir demokratija, ne tik žodžiais, bet ir savo pavyzdžiu primename Europai ir visam demokratiniam pasauliui: būsime stiprūs, tik jei būsime vieningi ir ginsime savo vertybes“, – teigė premjerė.

Lietuvai minint narystės ES 20-metį G. Landsbergis sako, kad Europos šeima dar nėra pilna

[BNS/15min](#) Trečiadienį Lietuvai minint įstojimo į Europos Sąjungą (ES) 20-metį užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis teigia, kad Europos šeima dar nėra pilna. Turime padaryti viską, kad Ukraina, Moldova, Vakarų Balkanų šalys, tikiuosi, ir Sakartvelas, kuo greičiau prie mūsų prisijungtų, o Rusija, desperatiškai siekianti tam sutrukdyti, būtų įveikta Ukrainoje“, – teigiama Lietuvos diplomatinės vadovo sveikinime.

Irmanto Gelūno / BNS nuotr.

A. Ufarto / BNS nuotr.

Lietuva iš narystės Europos Sąjungoje laimėjo daugiausiai

[Kaunodiena.lt](#) Palyginti su devyniomis šalimis, prieš 20 metų įstojusiomis į ES, pagal materialinės gerovės rodiklius, padarė didžiausią šuolį. Tačiau srityse, kuriose ES įtaka mažesnė, pokyčiai šlubuoja.

Per du narystės ES dešimtmečius vidutinė Lietuvos gyventojų gyvenimo trukmė pailgėjo 3,3 metų, vidutinis neto darbo užmokestis išaugo daugiau kaip penkis kartus (nuo 242 iki 1 249 eurų),

gyventojų užimtumo lygis – nuo 61,6 iki 73,2 proc., bendrasis vidaus produktas (BVP) vienam gyventojui – daugiau nei 4,6 karto ir pernai siekė 25 066 eurus, o nukentėjusių nuo nusikalstamų veikų asmenų sumažėjo du kartus, sėkmės skaičius vardija Valstybės duomenų agentūra (VDA).

Mūsų šuolis įspūdingas: 2023 m. Lietuva pagal BVP vienam gyventojui (atsižvelgus į kainų lygį) buvo šešiolikta tarp 27 ES valstybių, o 2003 m., prieš pat stodama į ES, lenkė tik Latviją ir vėliau įstojusias Bulgariją ir Rumuniją. Darbuotojų produktyvumas siekė vos 23 proc. šiuo metu ES sudarančių 27 šalių vidurkio, o dabar – 54 proc. Tačiau, nors europiniai milijardai padidino šalyje teikiamų viešųjų gėrybių apimtį ir taip prisidėjo prie socialinės gerovės, tai nėra tvaru, nes jų upė netrukus išseks – jau kita finansų perspektyva nuo 2028 m. gali būti gerokai skurdesnė. O alternatyvių finansavimo šaltinių Lietuvoje kol kas neatsirado. Mokestinės reformos stringa, bandymai optimizuoti švietimo ir sveikatos sistemas, spręsti skurdo ir socialinės nelygybės problemas labai lėti.

E. Blažio / LRT nuotr.

Grybauskaitė apie Lietuvos kelią į Europos Sąjungą: ta atsakomybė – tai dovana

[Lrt.lt](https://www.lrt.lt) „Mums pasisekė, kad tai buvo skandinavai, kurie elgėsi su mumis, sakyčiau, labai oriai, nežemindami mūsų ir mėgindami mums padėti. Nes vėliau, kai susitikdavome su didesnių valstybių atstovais, kartais jausdavosi tas toks „na, jūs maži, jūs gal nieko nežinote“ ir tokio distancinio aukštumo. Ir tas laikotarpis, aš laikau jį auksiniu gyvenimo laikotarpiu, kada reikėjo mokytis, reikėjo viską keisti ir ta atsakomybė, kuri krito mūsų kartai, čia gyvenimo dovana“, – kalbėjo kadenciją baigusi prezidentė. Prezidentė sakė esanti įsitikinusi, kad Ukraina taps ES nare. Tačiau, pasak jos, Bendrijos plėtra priklausys nuo to, kaip baigsis Rusijos karas prieš Ukrainą ir kokios bus jo pasekmės, kokie bus politiniai sprendimai. „Ukraina, esu įsitikinusi, bus priima, tik, aišku, bus viena iš didžiausių, o tai reiškia – brangiausių – integruoti šalių, jeigu nepakeisime kai kurių savo politikų, kaip, pavyzdžiui, žemės ūkio“, – teigė D. Grybauskaitė. Pasak jos, politiškai dauguma Europos šalių supranta, kad Ukraina bus ir saugumo garantas, ir stiprins Bendrijos ekonominį potencialą po karo.

J. Stacevičiaus / LRT nuotr.

„Ėjome atvira širdimi, o mums liepė atnešti rentgeno nuotrauką“ – Lietuvos kelias į ES

Lrt.lt Minint Lietuvos narystės Europos Sąjungoje 20-metį, derybininkai prisimena, sunkią derybų pradžią. Po dvejų metų derybų – pirmasis nusivylimas. 1997-aisiais Europos Komisija paskelbia, kad tik Čekija, Estija, Lenkija, Slovėnija ir Vengrija bus pasirengusios narystei. Lietuvos tarp jų nėra. Lietuva manė, kad tuomet užteks atviros širdies, bet Europai reikėjo kasmetinių šalies rentgeno nuotraukų – ataskaitų apie pažangą. „Mes čia ėjom su atvira širdim, o mums liepė atsinešti rentgeno nuotrauką, tai su ta rentgeno nuotrauka užtrukome“, – sakė derybų dėl narystės ES delegacijos narys D. Žeruolis. Be to, į plėtrą skeptiškai žiūrėjo ir Pietų Europa, kuri bijojo prarasti paramą. Derybas sunkino ir tai, kad pačioje bendrijoje dar nebuvo patirties priimant tiek daug skirtingų šalių vienu metu.

LR Užsienio reikalų ministerija kartu su Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutu bei Lietuvos nacionaline M. Mažvydo biblioteka š.m. balandžio 26 d. organizavo Lietuvos narystės ES dvidešimtmečiui skirtą konferenciją „Lietuva Europos Sąjungoje: 20 metų narystės patirtys ir perspektyvos“.

Konferencijos metu Prezidentė Dalia Grybauskaitė, diplomatai, institucijų atstovai, akademikai ir pilietinės visuomenės nariai apžvelgė svarbiausius įvykius, lėmusius Lietuvos integraciją į ES, aptarė naujausias Lietuvos ir Europos politikos kryptis bei įvertino tolesnes Lietuvos ir ES vystymosi perspektyvas. Vaizdo įrašą galite peržiūrėti [čia](#).

#mES

PARODA, SKIRTA LIETUVOS NARYSTĖS
EUROPOS SĄJUNGOJE 20 METŲ SUKAKČIAI

Matomos ir girdimos, bet neįtakingos: Baltijos šalių 20-metis ES

[Lrt.lt](#) Baltijos šalys dar vadinamos įrodymu, kokia sėkminga gali būti ES plėtros politika. Šalys ne tik puoselėja vakarietiškas demokratijos vertybes, bet ir dažniausiai laikosi tarptautinių teisės susitarimų, nepatiria didesnių sukrėtimų, o svarbiausia – visada palaiko ES sprendimus. Tokį vaizdą piešia analitikai, kalbėdami apie tris Baltijos tigrus – Lietuvą, Latviją ir Estiją.

Po didžiosios ES plėtros šalys narės išgyveno ne vieną bendrą krizę – ekonomikos nuosmukius, migrantų antplūdžius, COVID-19 pandemiją ir Rusijos plataus masto invaziją į Ukrainą. Baltijos šalys su daugeliu iš jų susitvarkė taip, kaip nesugebėjo net kai kurios senbuvės. Nepaneigiama tai, kad šalių ekonominė padėtis gerėjo, politikoje, kaip išskiria analitikai, atsirado pastovumas, o įstatymo leidybos teisės aktai vis labiau panašėjo į likusios Europos. Kilus didžiausioms krizėms, bendra ES struktūra ir parama leido jas lengviau įveikti.

Baltijos šalys matomos kaip ES plėtros sėkmės istorijos, nes, priešingai nei Lenkija, nė karto nenusisuko nuo bendros ES politikos, o kartu puoselėjo demokratines ir Vakarų vertybes, nekėlė iššūkių Briuseliui. Kartu ES pasitiki trimis mažomis šalimis, kurios dėl savo pastangų dabar jau plačiau girdimos europinėje arenoje.

Tačiau tikrąja žvaigždžių valanda Baltijos šalims tapo Rusijos plataus masto invazija į Ukrainą 2022-aisiais. Visi analitikai pabrėžia, kad būtent čia įvyko lūžis, kai galbūt ne visada išgirstos ar pastebimos Baltijos šalys atsidūrė dėmesio centre ir parodė savo lyderystę, nebijojo gana drastiškai atsilipti apie Rusiją ir skatinti remti Kyjivą tiek politinėmis, tiek karinėmis priemonėmis.

D. Umbraso / LRT nuotr.

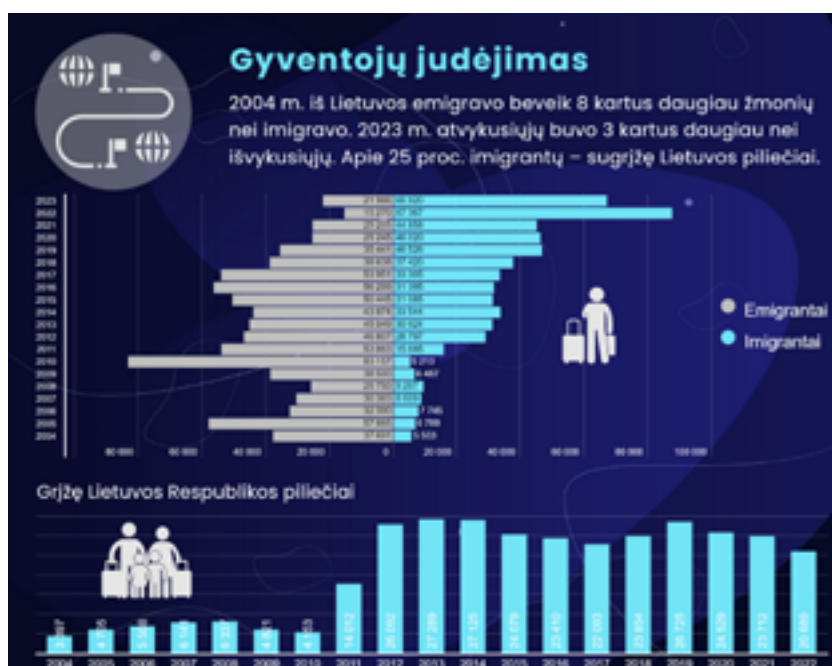
Taip gerai dar negyvenome: nuo įstojimo į ES pensijos ir atlyginimai augo penkiskart

Lrt.lt Kelis kartus stiebęsis vidutinis darbo užmokestis, pensijos, augęs užimtumas ir traukęsis nedarbas – tokius rezultatus Lietuva demonstruoja praėjus 20 metų nuo narystės Europos Sąjungoje pradžios. Šalies pažangą LRT.lt pašnekovai vertina itin palankiai, tačiau neslepia, kad pagal gyvenimo lygį vis dar esame žemiau Bendrijos vidurkio. Baksnojantiems į per pastarąjį dvidešimtmetį didėjusias kainas verta pažymėti, kad realus vidutinis darbo užmokestis po mokesčių – dirbančiųjų perkamoji galia – padidėjo 2,5 karto, o pensininkų – beveik 3 kartus.

Labiausiai augo išlaidos įvairioms prekėms ir paslaugoms (5,3 karto), restoranams ir viešbučiams (5,1 karto). Beveik 3,8 karto daugiau išleidžiama būstui apstatyti, namų ūkio įrangai ir kasdieniui namų priežiūrai, sveikatai, transportui (palyginti 2004 ir 2022 metų duomenis). Per beveik du dešimtmečius nuo Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą namų ūkių individualaus vartojimo išlaidos padidėjo 3,3 karto.

„Integracija į Europos Sąjungos bendruomenę įtvirtino platesnį žmogaus teisių ir laisvių taikymą šalyje, paskatino asmenų ir įmonių judumą bei atvėrė Lietuvos vartotojams daug platesnę aukščiausius pasaulio standartus atitinkančių produktų rinką, kurioje dėl vykdomos vartotojų teisių apsaugos vartotojai gali jaustis saugesni“, – LRT.lt teigia J. Rudė. „Lietuvių realios (atskaičius infliaciją) disponuojamosios pajamos per pastaruosius du dešimtmečius šoktelėjo 56,9 proc. Lietuviai žymiai daugiau lėšų skiria ne pirmos būtinybės prekėms, tokioms kaip kelionės (+309 proc. išlaidų kelionėms lėktuvu augimas realia išraiška), viešbučiai ir pramogos (atitinkamai 163 proc. ir 103 proc.), nes vartotojai gali sau tą leisti“, – tvirtina J. Rudė.

Nepaisant padarytos pažangos, anot V. Poškutės, daugiau atsakomybės galėtų būti tvarkantis švietimo, sveikatos apsaugos ir socialinės apsaugos srityse. Tai – itin jautrios politiškai, tačiau taip pat ir didelę svarbą šalies ekonomikai turinčios sritys, pažymi ji.

[Valstybės duomenų agentūros duomenys](#)

86 proc. lietuvių teigiamai vertina gyvenimo kokybę savo regione

[Eurobarometras](#). Europos Komisija paskelbė regionuose atliktos greitosios „Eurobarometro“ apklausos rezultatus, kurie rodo, kad ES piliečiai teigiamai vertina ekonominę padėtį ir gyvenimo kokybę savo regionuose.

Daugiau kaip 8 iš 10 Lietuvos gyventojų (86 proc.) ir europiečių (82 proc.) teigia, kad gyvenimo kokybė jų regione yra gera. Kartu 75 proc. apklaustųjų Lietuvoje ir 65 proc. europiečių teigia, kad dabartinė jų regiono ekonomikos padėtis yra gera.

Respondentai Lietuvoje buvo linkę teigti, jog svarbiausios problemos, su kuriomis šiuo metu susiduria jų regionas, yra pragyvenimo išlaidos (40 proc. Lietuvoje, 31 proc. ES), sveikata (27 proc. Lietuvoje, 26 proc. ES) bei ekonominė padėtis ir nedarbas (26 proc. Lietuvoje ir ES). Po jų nurodomos švietimo sistemos (21 proc. Lietuvoje, 18 proc. ES) bei žmonių ir/ar verslų pasitraukimo iš regiono (19 proc. Lietuvoje, 8 proc. ES) problemos.

Kaip vienus svarbiausių Europos ateičiai aspektų respondentai Lietuvoje, gyvenantys sostinės regione, nurodo Europos Sąjungos saugumą bei gynybą (46 proc. sostinės regione, 20 proc. ES).

Lietuvos narystė NATO - mūsų pasirinkimas.

Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerija

Eksperto komentaras Darius Žeruolis

Ministrės Pirmininkės patarėjas strateginio planavimo, viešojo administravimo, reformų ir pokyčių valdymo klausimais, buvusios Lietuvos derybų dėl narystės ES delegacijos koordinacinės grupės narys

Laimos Penek nuotr.

Esate labai daug prisidėjęs prie Lietuvos sėkmės istorijos. Jūsų manymu, kodėl mums pavyko įstoti į ES prieš 20 metų; kartu su Latvija bei Estija pasivyti kitas 7 tuomet šalis - kandidates?

Pagrindinis Baltijos valstybių sugrįžimo į žemėlapij (arba integracijos į ES ir NATO) variklis buvo noras kuo greičiau nusikratyti sovietinės praeities, istorinio teisingumo atstatymas, tapatybinė ir vertybinė trauka į Vakarų Europą (nors reikia pripažinti ir sovietizacijos žalą mūsų visuomenėms, kurią dar kartais jaučiame dar ir dabar, nors vis mažiau).

Šiokio tokio Lietuvos stabčiojimo pradžioje priežastis buvo dalies politikų klaidingas įsitikinimas, kad istoriniam teisingumui atstatyti Europos Sąjunga tiesiog parodys gerą valią ir širdį – būsime pakviesti į ES labai greitai, reikia tik labai norėti. Tačiau ES paprašė Lietuvos rentgeno nuotraukos. Kai Lietuvoje buvo suprasta, kad reikės dirbti, atsirado rimti pasirengimo narysčiai ES planai ir pajėgumai juos įgyvendinti nusistatytu laiku (Lietuvos techninė narystės ES data dar 1998 m. buvo nusistatyta 2004 m. pradžia, taigi, tris metus iki 2001 m. gruodžio mėn. Laekeno viršūnių susitikimo, kuriame buvo nuspręsta dėl didžiojo sprogo ES plėtros bangos 2004 m.). Lietuva (jos gyventojai) dirbti moka, užsispyrimas padėjo.

„Viso ko pradžia ir pabaiga yra žmonės ir mūsų tarpusavio santykiai.“

Siejant Lietuvos ateities viziją su Europos Sąjunga: kokie esminiai dalykai bus tikrai svarbūs per ateinančius 20 metų?

Lietuvos ateities vizija („Lietuva 2050“) yra paremta Lietuvos gyvybiniu interesu, kad Europos Sąjunga išliktų ir sustiprėtų. Lietuvai (jos gyventojams) bus svarbu išlikti tokiai pačiai alkanai noro kurti savo valstybę, toliau pažinti pasaulį, keliauti, susikurti geresnį gyvenimą ir aplinką sau, savo šeimai, kaimynams, bendruomenėms. Išlaikyti tą vidinį įsipareigojimą, kuris mus lydi nuo Sąjūdžio ir kovo 11-osios iki šiol.

Kokios svarbiausios per 20 metų išmoktos ir neišmoktos pamokos?

Viso ko pradžia ir pabaiga yra žmonės ir mūsų tarpusavio santykiai. Jų, kaip ir Lietuvos, pažinimas niekada nesibaigia, vis dar yra kuo nustepti, dabar jau dažniausiai maloniai.

Ko palinkėtumėte mums, ES ir Lietuvos piliečiams, bei valdžios institucijoms sekančiam periodui?

Smalsumo ir pažinimo džiaugsmo. Gyvenimo pilnatvės. Gebėjimo mažuose dalykuose pamatyti didelę prasmę. Neatidėti rytdienai to, ką galima padaryti šiandien.

D. Žeruolio atsakymai skirti specialiai naujienlaiškiui.

Eksperto komentaras **Dominykas Kaminskas**

Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto doktorantas

Linkiu įkvėpimo sėkmingiausiam visų laikų aljansui

Šventinis periodas tęsiasi. Neseniai pažymėję savo narystės NATO 20-metį, galime džiaugtis dar vienu jubiliejumi – pačiai organizacijai balandžio 4 d. suėjo 75-eri. 1949 m. balandžio 4 d. dvylikos šalių atstovai susirinko Vašingtone, pasiklausė poros JAV jūrų pėstininkų orkestro kūrinų, pasirašė vieną svarbiausių dokumentų

pasaulio istorijoje ir išsiskirstė spręsti kasdienių problemų, kurių tuo metu buvo begalės. NATO istorija tokia jau yra – nuo utopinių svajonių iki visiško kasdieniškumo, nuo visiškos nuobodybės iki neįtikėtinos sėkmės. Prie Departamentinės auditorijos (ar galima sugalvoti dar nuobodesnį pavadinimą?) stalo susėdę žmonės savo parašais įtvirtino kažką neįtikėtino – regioninį karinį aljansą palaikyti taikai pasaulyje; aljansą, kuris gynybine siena apjuosė ne teritorijas, o idėjas.

Aišku, vienų kūrėjų idealizmas rado atramą kitų pragmatiškume – šalia demokratiją ir laisvę ginti užsimojusių sėdėjo tie, kuriems svarbu buvo atkurti prekybinius ryšius ir per karinį bendradarbiavimą stiprinti pasitikėjimą tarp valstybių, ypač Europoje. JAV Prezidentas Harry Trumanas tą dieną pasakė, kad Šiaurės Atlanto Sutartis yra „paprastas dokumentas“, bet apsimestinis 14 punktų lengvumas buvo palydėtas tonomis lapų biurokratinio turinio.

75 metus pavyko pasiekti tik dėl to, kad šie dalykai netikėtai gerai suderėjo tarpusavyje. NATO sėkmė lėmė bandymus atkartoti tiek Aljanso struktūrą, tiek dokumentus, bet niekam to padaryti nepavyko. Reikia nuoširdžiai tikėti idėjomis ir jas paremti kasdieniu darbu. Vienas mano kolega, ilgą laiką dirbęs NATO, sakė, kad susirinkimų metu turėdavo save nuolat žnaibyti – būdavo tiek nuobodu, kad kava nepadėdavo. Kita vertus, nuobodžios dienos kariame aljanso yra vertinamos labiau nei pilnos įvykių, o ir jas išgyventi yra lengviau, kai Aljansą palaikanti vizija išlieka aktuali.

1949 m. balandžio 4 d. savo kalboje H. Trumanas ją pristatė taip – ilgalaikė taika, laisvos ir demokratiškos visuomenės, ekonominė partnerystė. Tai, ką dabar priimame kaip duotybę, po dviejų pasaulinių karų ir su sovietiniu tvaiku pašonėje atrodė kaip tolimesnė svajonė. 75-tas jubiliejus yra svarbus ne tik kaip riboženkliu, bet ir kaip didžiulio progreso įrodymas. Progreso link tikslo, kurį numatė idealistai, keliu, kurį nužymėjo pragmatikai.

Įkvėpimo reikės, nes kiti 75 metai nenusimato lengvesni. Ir vis tik džiugu, kad, skirtingai nei prieš 75 metus, galime sau leisti garsiai abejoti, o ne tyliai bijoti.

Komentaro ištrauka. Visas komentaras publikuotas iq.lt

***„Reikia
nuoširdžiai tikėti
idėjomis ir jas
paremti kasdieniu
darbu.“***

Ekspertės komentaras Margarita Šešelgytė

Vilniaus universiteto, Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto direktorė

Ar ES turi rolę užtikrinant mūsų saugumą? Lietuvos narystės 20-metis ir ES transformacijos

Henry Kissingeris Šaltojo karo metu, būdamas JAV valstybės sekretoriumi, uždavė klausimą: „Kam turėčiau skambinti, jei norėčiau kalbėti su Europa?“. Ir iš tiesų, nepaisant ekonominės galios ir tam tikro lygmens politinio koordinavimo vykusio tarp ES valstybių narių, ilgą laiką

Europa neturėjo vieningos užsienio ir saugumo politikos ar institucijų atstovaujančių ją kaip tarptautinių santykių subjektą užsienio politikos ar saugumo klausimais.

Tačiau nuo 2004 m. ES labai pasikeitė. Nepaisant to, kad valstybės narės užsienio politikoje bei saugumo ir gynybos politikoje vis dar išlaiko suverenitetą, o sprendimai šiais klausimais didžiąją dalimi yra priimami taikant vienbalsiškumo principą, galima teigti, kad per pastaruosius dešimtmečius tiek išorinis saugumo kontekstas, tiek pokyčiai ES viduje (plėtra ir bendradarbiavimo gilinimas kitose srityse) esmingai sustiprino jos vaidmenį tarptautinės politikos ir saugumo klausimais. Todėl, nors prieš dvidešimtmetį stojome į ekonominę organizaciją, šiandien esame daug įvairiapusiškesnio darinio dalimi.

Komentaro ištrauka. Visas komentaras publikuotas Lrt.lt

Ekspertės komentaras Nerija Putinaitė

Vilniaus universiteto, Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto docentė

Lietuviškojo europietiško tapatybės dinamika: nuo Europos vijimosi iki mes-Europa

Kaip per dvidešimt Lietuvos narystės Europos Sąjungoje metų keitėsi ryškiausi naratyvai, kuriais aiškinamas Lietuvos ir Europos santykis, t. y., kaip keitėsi lietuviškasis europietiškas? Siekiant atsakyti į šiuos klausimus, pasitelkti keturi ryškūs lietuviškojo europietiško pasakojimai.

Apgultos tvirtovės pasakojime Lietuva suvokiama kaip turinti savitą unikalią kultūrą, kuriai žala ir autentiškumo prarastį gali atnešti glaudesnės sąsajos ir ryšiai su Europa. Europos vijimosi pasakojime, Lietuva suvokiama kaip Europos kolonija, kuri per istorijos šimtmečius vis stengdavosi priartėti prie Europos, ją pavyti. Europos civilizacija matoma kaip Lietuvos valstybingumo ir tautiškumo stiprybės garantas. Lietuvos tarp Rytų ir Vakarų pasakojime Lietuva suvokiama priklausanti savitam Europos regionui, turinti savitą europinę tapatybę, besiskiriančią nuo vakarietiškos, ir

gebanti tiesti tiltą tarp Europos ir rytuose esančios ne-Europos. „Mes-Europa“ pasakojime Lietuva suvokiama kaip integrali Europos dalis.

Kaip šie keturi pasakojimai (apgultos tvirtovės, Europos vijimosi, Lietuvos tarp Rytų ir Vakarų ir mes-Europos) reiškėsi ir keitėsi po to, kai Lietuva 2004 metais įstojo į ES? Kurie pasakojimai reiškiasi šiandien? Siekiant tai išsiaiškinti, analizuotos Lietuvos Prezidentų (arėjusių pareigas) kalbos Europos dienos proga ir metiniai pranešimai, pasakyti tarp 2004-ųjų ir 2023-ųjų metų.

Apibendrinant, lietuviškojo europietiškojo pasakojimai per dvidešimt narystės metų stipriai kito nuo Europos vijimosi iki mes-Europa. Europos kaip besąlyginio pavyzdžio ir kelrodžio, kurio link Lietuva turi artėti daug dirbdama ir stengdamasi, prasmė sunyko. Lietuva visiškai ir pilnai įsikūrė ES, savo siekius regi kaip stiprinančius Europą, ją keičiančius į sėkmingesnę ateitį. Pasakojimų pokytis rodo, kad pats valstybės priklausymas ES daro didelę įtaką nacionaliniams pasakojimams apie europietišumą, trinant priešpriešas ar net skirtumus tarp tautiškojo ir europietiškojo.

Komentaro ištrauka. Visas komentaras publikuotas lrt.lt

Mokslininkų komentarai yra iš specialaus straipsnių rinkinio „Lietuvos narystės Europos Sąjungoje dvidešimtmetis. Pokyčiai ir perspektyvos“, kurį nemokamai galite atsisiųsti [čia](#).

Užduotys darbui su mokiniais:

1

Padarykite nedidelį tyrimą: pakalbėkite su savo šeimos nariais, pažįstamais, kaip jie mato pokyčius Lietuvoje per 20 metų narystės ES ir NATO? Kaip jie pamena gyvenimą, jo kokybę iki 2004 m? Kokie pokyčiai jiems yra svarbiausi, labiausiai įsimenantys?

2

Statistika rodo, kad Lietuvos gyventojai kur kas daugiau keliauja Lietuvoje ir už jos ribų. Tą dabar gali sau leisti daugiau gyventojų ir dažniau. Pasidalinkite trumpu pasakojimu apie savo smagiausią kelionę. Jei tokia dar neįvyko, pasidalinkite, kur norėtumėte nuvykti ir kodėl.

3

Kaip jau supratote iš duomenų, ekspertų komentarų, Lietuvos narystė ES ir NATO yra tikra mūsų šalies sėkmės istorija – juk taip gerai dar niekad negyvenome. Koks apima jausmas, galvojant apie Lietuvą – kaip sėkmingą valstybę? Kaip jūs norėtumėte prisidėti prie Lietuvos sėkmės ateityje?

4

Susiskirstykite grupėmis. Surašykite, kas rodo Lietuvos pažangą per 20 metų: kodėl gyvename ilgiau, laimingiau, labiau pasiturinčiai ir saugiau. Pasiruoškite ir pristatykite pasakojimus klasei. Pasiruošimui skirkite 15 min, o pristatymams – iki 5 min.

5

„Lietuviškojo europietiškojo pasakojimai per dvidešimt narystės metų stipriai kito nuo Europos vijimosi iki mes – Europa“ – savo tyrime išaiškina docentė Nerija Putinaitė. Pamąstykite, ką tai reiškia, ir pateikite savo „mes – Europa“ smapratą (užduotis raštu ar žodžiu).